

TLM_Lausunto_MUONIO_Äijäniemen asemakaava_vireille tulo ja oas_13052026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**MUONIO, ÄIJÄNIEMEN ASEMAKAAVAN VIREILLE TULO SEKÄ OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA**

Muonion kunta on lähettänyt Tornionlaakson museolle tiedoksi Äijäniemen asemakaavan vireille tulon sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman. Tiedonannon liitteinä museolle on toimitettu ote kunnanhallituksen kokouksen 23.2.2026 pöytäkirjasta sekä 28.3.2026 päivätty osallistumis- ja arviointisuunnitelman. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo arvioi kaavan laatimista rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta. Tornionlaakson museo on lausunut samaa aluetta koskevan ranta-asemakaavan valmisteluaineistosta 15.6.2023 ja kaavaehdotuksesta 31.1.2024. Hallinto-oikeus on 2025 kumonnut kyseisen ranta-asemakaavan.

Suunnittelualue sijaitsee Muonion kunnassa Jerisjärven ranta-alueella Kemiläisenvaaran pohjoisrinteellä. Asemakaavoitettava alue on yksityisen hallinnoimaa valtion maata kiinteistöllä 498-893-10-1 ja kooltaan noin 70,5 hehtaaria. Asemakaavan tavoitteena on mahdollistaa alueelle korkeatasoista matkailupalveluja, pääasiassa majoitusta, maisema- ja luontoarvot huomioiden. Suunnitelman mukaan kaavatyo perustuu aiemmin laadittuun ranta-asemakaavaan. Etenkin Äijäniemen rantavyöhykkeellä tullaan kaavoituksen kuluessa kiinnittämään erityistä huomiota matkailua palvelevien elämys- ja tukitoimintojen sekä niiden edellyttämän rakentamisen sijoitteluun ja kokoon jotta Äijäniemen luonto- ja maisema-arvot säilyvät. Rantavyöhykkeelle ei suunnitelman mukaan tulla sijoittamaan loma- tai vakituista asumista mahdollistavaa rakennuspaikkaa. Muilta osin asemakaava tulee noudattamaan alueella voimassa olevaa osayleiskaavaa. Rakentamisen määrä ja sijoittuminen tarkentuu kaavaprosessin edetessä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Asemakaavan laidinnassa tukeudutaan alueelta aiemmin laadittuihin selvityksiin (arkeologinen inventointi, luontoselvitys ja Natura-arvion tarveselvitys, porotalous selvitys). Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen alueella selvitetään. Kaavoituksen yhteydessä laaditaan tarpeelliset vaihtoehdot maankäytön mallit ja suoritetaan niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arviointi.

Suunnittelutilanne, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualue sijoittuu Tunturi-Lapin maakuntakaavan (2010) ja Olos – Särkijärvi - Toras-Sieppi osayleiskaavan (2014) alueille. Maakuntakaavassa suunnittelualue on osoitettu *Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M)* ja *Matkailun vetovoima-alueeksi, matkailun ja virkistykseen kohdealueeksi (mv)*.

Tornionlaakson museon johtaja

13.05.2026

§ 66/2026

Alue sisältyy *valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen: Ounas- ja Pallastunturien maisemat* (VAMA2021). Lähimmät *valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Torassiepin kylä ja Keimiöniemen kalakentät* sijoittuvat noin 2–4 kilometrin päähän suunnittelualueesta. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden luettelo on päivitetty kaavojen valmistumisen jälkeen vuonna 2021. Päivityksessä **Ounas- ja Pallastunturien maisemat** -alue on laajentunut, eikä sitä sen vuoksi ole huomioitu maakunta- tai yleiskaavassa. Maisema-alue on kuitenkin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittama alue, jonka arvojen säilyminen tulee turvata maankäytön suunnittelussa.

Maisema-alueen kuvauksen mukaan Ounas- ja Pallastunturien maisemat sijaitsee kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoisessa rajamaastossa, jossa suomalainen ja saamelainen kulttuuri ovat sulautuneet yhteen. Poronhoidolla on edelleen suuri merkitys tunturialueella. Pallasjärveen ja Jerisjärveen liittyy huomattava arkeologinen kulttuuriperintö ja eränkävynnin historiaa. Torassieppi sekä Vuontisjärvi edustavat maatalouteen pohjautuvan asutuksen kerrosta Pallastuntureiden maisemassa. Pallastunturit on merkittävä luonto- sekä virkistyskohde, jolla on myös kansanperinteeseen ja uskomuksiin liittyviä arvoja. Se on yksi vanhimpia tunturimatkailukohteita ja on tunnettu valtakunnallisesti. Tuntureilta avautuvat näkymät suuripiirteiseen metsä- ja tunturimaisemaan, josta erottuvat useat vesistöt ja suot. Kemiläisen koillisrinteessä järven rannalla sijaitseva suunnittelualue sijoittuu muun muassa Keimiötunturilta ja Pallastuntureilta etelä-lounaaseen avautuvaan maisemaan.

Osayleiskaavassa keskeisin osa suunnittelualueesta sijoittuu *Loma- ja matkailualueelle* (R), jonka kaavamääräyksen mukaan *Alueelle saa sijoittaa loma-asuntoja ja matkailutoimintaan liittyviä rakennuksia ja rakennelmia. Rakennusoikeuden määrä on ilmaistu kaavakartalla olevan kaavamerkinän yhteydessä suluissa olevalla tehokkuusluvulla (e 0,02)*. R-alue on osoitettu asemakaavoitettavaksi.

Jerisjärven ja Munajärven ranta-alueet on osoitettu osayleiskaavassa *Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi rantavyöhykkeellä* (M-1), jonka yleiskaavamääräyksen mukaan *Alueella on voimassa MRL 43.2 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Alueen rakentamisoikeus on siirretty maanomistajakohtaisesti saman maanomistusyksikön rakentamiseen tarkoitetuille alueille. Alueella sallitaan maa- ja metsätalouteen tai kalatalouteen liittyvä tarpeellinen rakentaminen MRL 72.3 §. Alueen metsänhoidossa on noudatettava Metsäkeskus Tapion ranta-alueita koskevia metsänhoitosuosituksia. Erityistä huomiota on kiinnitettävä rantamaisemaan ja luontoarvoihin. Maisemaa muuttavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:ssä tarkoitettua maisematyölupaa (toimenpiderajoitus)*.

Pieni osa suunnittelualueesta on yleiskaavassa *Maa- ja metsätalousvaltaista aluetta* (M), jota koskevan osayleiskaavamääräyksen mukaan *Alue on tarkoitettu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Alueella sallitaan sen käyttötarkoituksen mukainen rakentaminen. Alueen käytössä on huomioitava ulkoilureittien sekä alueen virkistyskäytön edellytysten säilyminen. R-alueen keskelle on osoitettu Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma (ge29). Merkinnällä osoitetulla alueella on kallio- ja maaperämuodostumien kannalta erityisen tärkeitä alueita. Ympäristön tilaan vaikuttavia toimenpiteitä suoritettaessa ja alueelle rakennettaessa on varmistettava, ettei merkinnän mukaisen alueen erityisarvoja vaaranneta tai heikennetä. Numeroindeksi viittaa kaavaselostuksen kohdenumerointiin. Jerisjärveen, lähelle rantaa on osoitettu kaksi apajapaikkaa. Alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.*

Tornionlaakson museon johtaja

13.05.2026

§ 66/2026

Kaavoitettava alue on pääosaltaan karua louhikkoista mäntykangasta ja rakkaa. Jerisjärven ranta-alue on soistunutta kuivahkoa kangasta. Kaavoitettavalla alueella ei ole olemassa olevaa rakennuskantaa. Suunnittelualan pohjois- ja eteläpuolilla on muutamia asuin- ja loma-asunrakennuksia.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Äijäniemen asemakaavan alueella on tehty arkeologinen inventointi 18.–19.10.2022 (Arkeologiset kenttäpalvelut). Tässä inventoinnissa alueelta havaittiin yksi kiinteä muinaisjäänös, **Äijäniemi** (*tunnus muinaisjäänösrekisterissä 1000045940*), sekä yksi muu kulttuuriperintökohde, **Munajärvi** (*1000045941*). Alueelta on ajantasainen tieto sen arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitaan kyseinen inventointi, jota aiotaan hyödyntää kaavan suunnittelussa. Lisäksi kohdassa 8 *Arvioitavat vaikutukset* on mainittu, että kaavoituksen yhteydessä arvioidaan vaikutukset maiseman ja rakennetun ympäristön lisäksi myös muinaisjäänöksiin.

Maisema ja rakentamisen sopeuttaminen ympäristöön kaavan laadinnassa

Aiemmissa samaa suunnittelualuetta koskevissa lausunnoissaan museo kiinnitti huomiota muun muassa kaavoitettavan alueen sijaintiin valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja vaikutusten arviointiin suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Lisäksi museo kiinnitti huomiota maakuntakaavan ja yleiskaavan ohjausvaikutukseen ja rakentamisen osoittamista osayleiskaavan vastaisesti ranta-alueelle, rakentamisalueiden rajauksiin, rakentamisen sopeuttamiseen ympäristönsä, yleiskaavassa osoitettujen apajapaikkojen huomioimiseen sekä MY-aluetta koskeviin kaavamääräyksiin. Asemakaavan laadinnan yhteydessä tulisi museon näkemyksen mukaan edelleen ohjata tarkasti rakentamisen ja sen sijoittumisen sopeuttamista maisemaan sekä maisema-arvojen turvaamista sekä vaikutusten arvioinnissa huomioida valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä yleiskaavamerkinnot ja niiden ohjausvaikutus.

Tornionlaakson museolla ei ole muilta osin huomautettavaa Äijäniemen asemakaavan muutoksen vireille tulosta tai osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Lausunnon laatimiseen on osallistunut arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Muonion kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu -yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto